

بررسی تطبیقی آئین نامه معاملات شرکتهای برق منطقه‌ای

با قانون برگزاری مناقصات

شهناز صمصامی نیا^۱ - حسین هروی زاده^۲

در فصل چهارم شرایط ارسال اسناد و مکاتبات، مستندسازی و اطلاع‌رسانی، تجدید و لغو مناقصه، نحوه رسیدگی به شکایات، نحوه برگزاری مناقصه محدود، ترک تشریفات مناقصه، ترکیب هیأت ترک تشریفات مناقصه و موارد عدم الزام برگزاری مناقصه تشریح شده است.

از نکات بارز و قابل توجه قانون برگزاری مناقصات می‌توان تعاریف، انجام برگزاری مناقصات یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای، ارزیابی کیفی مناقصه‌گران، نظام مستندسازی و اطلاع‌رسانی مناقصات، هیأت رسیدگی به شکایات و تهیه فهرست مناقصه‌گران صلاحیتدار را نام برد.

بر اساس بند «ب» ماده ۱۵ قانون مذکور، شرکتهای دولتی موظف به رعایت مقررات قانون مذکور می‌باشند. با توجه به الزام شرکتهای به رعایت آئین نامه معاملات، لزوم بررسی مغایرتها، موارد مسکوت قانون و تعیین تکلیف در این خصوص و همچنین موادی از قانون که نیاز به تصویب آئین نامه اجرائی دارد لازم بنظر می‌رسد.

قانون برگزاری مناقصات به منظورتعیین روش و مراحل برگزاری مناقصات در تاریخ ۸۳/۱۱/۲۶ ابلاغ گردید. این قانون مشتمل بر ۳۰ ماده و در چهار فصل بشرح ذیل تنظیم شده است:

فصل اول - کلیات (مواد ۱ الی ۴)

فصل دوم - سازماندهی مناقصات (مواد ۵ الی ۸)

فصل سوم - برگزاری مناقصات (مواد ۹ الی ۲۱)

فصل چهارم - مقررات مناقصات (مواد ۲۲ الی ۳۰)

در فصل اول به تعاریف واژگانی که در قانون به کار برده شده، طبقه‌بندی معاملات از نظر نصاب و همچنین طبقه‌بندی انواع مناقصات (یک مرحله‌ای، دو مرحله‌ای، مناقصه عمومی و مناقصه محدود) پرداخته شده است.

در فصل دوم به اعضای کمیسیون مناقصه و وظایف آن، هیأت رسیدگی به شکایات و وظایف آن اشاره شده است.

در فصل سوم مراحل فرآیند برگزاری مناقصات تشریح شده است. این مراحل عبارتند از: تأمین منابع مالی، تعیین نوع مناقصه در معاملات بزرگ (یک مرحله‌ای یا دو مرحله‌ای، عمومی یا محدود)، تهیه اسناد مناقصه، ارزیابی کیفی مناقصه‌گران در صورت لزوم، فراخوان مناقصه، ارزیابی پیشنهادها و تعیین برنده مناقصه و انعقاد قرارداد.

۱- رئیس گروه دفتر بررسیهای مالی شرکت توانیر

۲- مدیر دفتر بررسیهای مالی شرکت توانیر

جدول مقایسه‌ای آئین‌نامه معاملات شرکتهای برق منطقه‌ای و قانون برگزاری مناقصات

موادی از آئین‌نامه معاملات که با مفاد قانون برگزاری مناقصات تفاوت دارد بشرح ذیل می‌باشند:

آئین‌نامه معاملات شرکتهای برق منطقه‌ای	قانون برگزاری مناقصات
<p>حدود معاملات: ماده ۲: معاملات کوچک: تا پنج میلیون ریال معاملات متوسط: تا پنجاه میلیون ریال معاملات عمده: بیش از پنجاه میلیون ریال</p>	<p>طبقه بندی معاملات: ماده ۳: معاملات کوچک: تا بیست میلیون ریال معاملات متوسط: تا ده برابر سقف ارزش معاملات کوچک معاملات بزرگ: بیش از ده برابر سقف ارزش معاملات کوچک</p>
<p>کمیسیون مناقصه: ماده ۱۰: در صورت لزوم کمیسیون مناقصه بررسی فنی پیشنهادها را به کمیسیون فنی ارجاع می‌دهد.</p>	<p>طبقه بندی انواع مناقصات: بند الف ماده ۴: مناقصات از نظر مراحل از ابتدای امر با تشخیص مدیرعامل به یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای (نیاز به بررسی فنی و بازرگانی) طبقه‌بندی شده‌اند.</p>
<p>کمیسیون مناقصه: ماده ۹: اعضای کمیسیون مناقصه از سه نفر (مدیرعامل یا نماینده او، ذیحساب یا نماینده او و مسئول واحد مربوطه) تشکیل می‌شود.</p>	<p>کمیسیون مناقصه: بند «ه» ماده ۵: اعضای کمیسیون مناقصات در شرکتهای دولتی با انتخاب هیئت مدیره می‌باشند.</p>
<p>روش مناقصه: ماده ۴: معاملات متوسط از طریق اخذ حداقل سه استعلام کتبی و گزارش کتبی مأمور خرید (تأیید کمترین بهای ممکن) و با مسئولیت کارپرداز و مسئول واحد تدارکاتی و تأیید مدیرعامل یا نمایندگان مجاز از طرف وی انجام می‌شود.</p>	<p>روشهای انجام مناقصه: بند «ب» ماده ۱۱: معاملات متوسط می‌بایستی با اخذ حداقل سه فقره استعلام کتبی، تأیید مسئول واحد تدارکاتی یا مقام مسئول همتراز وی با عقد قرارداد یا اخذ فاکتور انجام گیرد.</p>
<p>_____ (۱)</p>	<p>ارزیابی کیفی مناقصه‌گران: ماده ۱۲: ارزیابی کیفی مناقصه‌گران</p>
<p>روش مناقصه: تبصره ۱ ماده ۵: در مناقصه محدود صلاحیت پیمانکاران قبلاً به تصویب هیئتی که به پیشنهاد مدیرعامل و تصویب هیئت مدیره مشخص شده می‌رسد.</p>	<p>نحوه برگزاری مناقصه محدود: ماده ۲۶: مناقصه محدود در موارد زیر برگزار می‌شود: الف: وجود فهرست مناقصه‌گران صلاحیتدار معرفی شده توسط مراجع ذیصلاح دولتی ب: وجود فهرست کوتاه مناقصه‌گران صلاحیتدار (طبق ماده ۱۲ قانون) که حداکثر دو سال قبل تهیه شده باشد.</p>

قانون برگزاری مناقصات	آئین نامه معاملات شرکت های برق منطقه ای
<p>تجدید و لغو مناقصه: ماده ۲۴:</p> <p>الف - مناقصه در شرایط زیر تجدید می گردد:</p> <p>۱- کم بودن تعداد مناقصه گران از حدنصاب تعیین شده در اسناد مناقصه</p> <p>۲- امتناع برندگان اول و دوم مناقصه از انعقاد قرارداد</p> <p>۳- پایان مدت اعتبار پیشنهادها</p> <p>۴- رای هیأت رسیدگی به شکایات</p> <p>۵- بالابودن قیمتها به نحوی که توجیه اقتصادی طرح منتفی گردد.</p> <p>ب - مناقصه در شرایط زیر لغو می شود:</p> <p>۱- نیاز به کالا یا خدمات موضوع مناقصه مرتفع شده باشد</p> <p>۲- تغییرات زیادی در اسناد مناقصه لازم باشد و موجب تغییر در ماهیت مناقصه گردد.</p> <p>۳- پیشامدهای غیرمتعارف نظیر جنگ، زلزله، سیل و مانند آنها</p> <p>۴- رأی هیأت رسیدگی به شکایات</p> <p>۵- تشخیص کمیسیون مناقصه مبنی بر تبانی بین مناقصه گران</p>	<p>کمیسیون مناقصه: ماده ۱۷:</p> <p>در صورتیکه نفر دوم برنده مناقصه حاضر به انعقاد قرارداد نشود سپرده او به نفع شرکت ضبط و مناقصه تجدید یا به تشخیص هیأت ترک تشریفات مناقصه معامله به طریق دیگری انجام می شود.</p>
<p>ترکیب هیأت ترک تشریفات مناقصه: بند «ه» ماده ۲۸:</p> <p>در صورتی که مبلغ معامله (در ترک تشریفات مناقصه) بیش از پنجاه برابر نصاب معاملات کوچک باشد انجام معامله در شرکتهای دولتی پس از تصویب هیأت های سه نفری می بایستی به تأیید هیئت مدیره شرکت نیز برسد.</p> <p>بند «و» ماده ۲۸:</p> <p>در صورتی که مبلغ معامله بیش از دویست برابر نصاب معاملات کوچک باشد انجام معامله پس از تصویب هیأت های سه نفری تا پایان برنامه سوم توسعه به تأیید شورای اقتصاد، پس از آن منوط به تأیید هیأتی مرکب از رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور (دبیر هیأت)، وزیر امور اقتصادی و دارائی و بالاترین مقام مذکور در بند «و» خواهد بود.</p>	<p>روش مناقصه: تبصره ۵ ماده ۵:</p> <p>در صورتیکه مبلغ معامله بیش از سیصد میلیون ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیئت سه نفره و تأیید وزیر نیرو صورت می گیرد.</p> <p>تبصره ۶ ماده ۵:</p> <p>در صورتیکه مبلغ معامله بیش از دو میلیارد ریال باشد انجام معامله پس از تصویب هیئت سه نفره منوط به پیشنهاد وزیر نیرو و تأیید شورای اقتصاد خواهد بود.</p>

موارد مطرح نشده در قانون برگزاری مناقصات

مواردی از آئین‌نامه معاملات که در قانون برگزاری مناقصات مطرح نشده است عبارتند از:

- سپرده تضمین در مناقصه
  - نکاتی که می‌بایستی در قرارداد ذکر شود
  - ترتیب تحویل کالا یا خدمت
- ضمناً باتوجه به اینکه قانون صرفاً مربوط به برگزاری مناقصات می‌باشد لذا پیرامون مزایده بحثی به میان نیامده و می‌بایستی به آئین‌نامه معاملات رجوع نمود.

موارد الزام وجود آئین‌نامه اجرایی

موادی از قانون که اجرای آن نیاز به آئین‌نامه اجرایی دارند عبارتند از:

۱- براساس ماده ۷ قانون به منظور رسیدگی به دعاوی بین مناقصه‌گر و مناقصه‌گزار هیأت رسیدگی تشکیل می‌گردد. اساسنامه هیأت رسیدگی به شکایات به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

۲- براساس تبصره ۲ ماده ۸ آئین‌نامه اجرایی هیأت رسیدگی به شکایات پس از تصویب قانون و اساسنامه موضوع ماده ۷ به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارائی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۳- براساس بند «ج» ماده ۱۲، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری دستگاههای اجرایی حداکثر سه ماه پس از تصویب قانون، آئین‌نامه اجرایی ارزیابی کیفی مناقصه‌گران را با رعایت موازین مقرر در این ماده که بیانگر

شاخصهای اندازه‌گیری و روش ارزیابی مناقصه‌گران باشد تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

۴- براساس بند «الف» ماده ۲۳، دولت موظف است ظرف مدت یک سال بانک اطلاعات و پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات را ایجاد نماید و براساس بند «د» ماده مذکور حداکثر شش ماه پس از تصویب قانون، آئین‌نامه اجرائی نظام مستندسازی و اطلاع‌رسانی مناقصات از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارائی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۵- براساس ماده ۲۶ قانون، بمنظور برگزاری مناقصه محدود، رعایت موارد ذیل الزامی است:

الف- وجود فهرست مناقصه‌گران صلاحیتدار معرفی شده توسط مراجع ذی‌صلاح دولتی

ب- وجود فهرست کوتاه مناقصه‌گران صلاحیتدار که طبق ماده ۱۲ قانون حداکثر دو سال قبل تهیه گردد.

تهیه فهرست مربوط به بند «الف» با رعایت اصل رقابت بین تمامی مناقصه‌گران صلاحیتدار، برابر آئین‌نامه‌ای است که با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

در مورد بند «ب» نیز نیاز به تصویب آئین‌نامه اجرائی ارزیابی کیفی می‌باشد.

۶- براساس بند «ه» ماده ۲۹ آئین‌نامه اجرائی جهت تعیین ضوابط، موازین و معیارهای خدمات مشاوره حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب

قانون به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

بنظر می‌رسد تا تهیه آئین‌نامه‌های اجرایی

مذکور انجام مناقصه دو مرحله‌ای و مناقصه محدود

امکان‌پذیر نمی‌باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی